

Stanje i mogućnosti razvoja turizma na području Podstrane

Papić, Mia

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:998012>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-23**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

STANJE I MOGUĆNOSTI RAZVOJA TURIZMA NA
PODRUČJU PODSTRANE

Mentor:

Izv.prof.dr.sc. Ljudevit Pranić

Student:

Mia Papić

Split, lipanj 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, MIA PAPIĆ,
(ime i prezime)

izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je navedeni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu, što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio navedenog rada nije napisan na nedozvoljeni način te da nijedan dio rada ne krši autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Split, 2024. godine

Vlastoručni potpis: Mia Papić

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Definicija problema	1
1.2. Cilj rada	1
1.3. Metode rada	2
1.4. Struktura rada.....	2
2. PODSTRANA	3
2.1. Općenito o Podstrani.....	3
2.2. Povijest.....	5
2.3. Zemljopisni položaj i prirodne karakteristike.....	11
3. RAZVOJ TURIZMA U PODSTRANI.....	14
3.1. Analiza turističke ponude	14
3.1.1. Spomenici i znamenitosti Podstrane.....	24
3.1.2. Ugostiteljski objekti.....	26
3.2. Analiza turističke potražnje	29
4. TURISTIČKA ZAJEDNICA OPĆINE PODSTRANA.....	31
5. PLAN RAZVOJA TURIZMA OPĆINE PODSTRANA	33
6. TRŽNIŠTVO	35
7.ZAKLJUČAK.....	36
LITERATURA	37
SAŽETAK.....	39

1. UVOD

U ovom završnom radu obradit će se tema „Stanje i mogućnosti razvoja turizma na području Podstrane“. Unatoč značajnom napretku koji je općina doživjela u gospodarskom i turističkom smislu tijekom posljednjih 100 godina, postoje neki ključni problemi koji ograničavaju njegov daljnji razvoj i ostvarivanje većih rezultata. Ovi problemi često su zapostavljeni ili ignorirani, što ukazuje na potrebu za pažljivim promišljanjem i aktivnim rješavanjem kako bi se potaknuo održivi i uspješni turizam.

Jedan od glavnih problema s kojima se suočava Podstrana je nedostatak održivosti u turističkom razvoju. Brzi rast turizma može dovesti do preopterećenja infrastrukture, degradacije okoliša i iscrpljivanja prirodnih resursa. Stoga je ključno usredotočiti se na očuvanje okoliša i razvoj održivih praksi kako bi se osigurao dugoročni prosperitet turizma.

Osim toga, važno je uzeti u obzir i socijalne i kulturne implikacije turizma. Preveliki pritisak turista može dovesti do komercijalizacije prostora i gubitka autentičnosti lokalne kulture. Stoga je važno razviti strategije koje potiču očuvanje kulturnog identiteta i aktivno uključivanje lokalnog stanovništva u turističke aktivnosti.

Također, sezonska ovisnost je jedan od ključnih problema s kojima se suočavaju mnoge destinacije, uključujući i Podstranu. Koncentracija turista tijekom određenih dijelova godine može dovesti do prenapučenosti u određenim razdobljima, dok su ostali dijelovi godine zanemareni. Stoga je važno razviti turističke proizvode i aktivnosti koje privlače turiste tijekom cijele godine, kako bi se smanjila sezonska varijabilnost i osigurala stabilnost prihoda.

1.1. Definicija problema

Problem istraživanja leži u nedostatku informacija o trenutnom stanju turizma na području Podstrane, što predstavlja prepreku za potpuniji razvoj turističke destinacije i iskorištavanje njenog punog potencijala. Stoga se analizira postojeće stanje te identificiraju glavne prepreke u svrhu razvoja sveobuhvatne strategije koja bi podržala održivi razvoj turizma u Podstrani.

1.2. Cilj rada

Glavni cilj ovog rada je analizirati postojeće stanje turizma u općini Podstrani, identificirati ključne resurse i mogućnosti za unapređenje turističke ponude te predložiti konkretne mjere i strategije za

razvoj turizma. Poseban naglasak stavlja se na očuvanje prirodnih i kulturnih znamenitosti te održivi razvoj.

1.3. Metode rada

U radu se koristi sekundarno istraživanje koje uključuje analizu dostupne literature i statističkih podataka o turističkim kretanjima, kao i baze podataka Turističke zajednice Općine Podstrana. Kombinacija ovih izvora omogućit će sveobuhvatan uvid u trenutnu situaciju i potencijale razvoja.

1.4. Struktura rada

Rad je podijeljen u nekoliko poglavlja kako bi se sustavno pristupilo analizi i razmatranju ključnih aspekata turizma u Podstrani. U prvom poglavlju opisana je općina Podstrana, uključujući njen zemljopisni položaj, povijest i prirodne osobine. Ovo poglavlje pruža osnovu za razumijevanje specifičnosti Podstrane. Drugi dio rada fokusira se na trenutačno stanje turizma u Podstrani, uključujući pregled suvremene turističke ponude, značajnih spomenika i ugostiteljskih objekata. Zatim se analizira uloga i aktivnosti turističke zajednice u promicanju i razvoju turizma.

Iduće poglavlje bavi se strateškim planiranjem razvoja turizma, uključujući prijedloge za buduće projekte i inicijative. Rad se završava tržištvom (*eng.marketing*) u kojem se razmatraju marketinške strategije koje mogu doprinijeti boljoj promociji Podstrane kao atraktivne turističke destinacije.

2. PODSTRANA

2.1. Općenito o Podstrani

Općina Podstrana, smještena duž obale Jadranskog mora na jugoistočnoj obali Dalmacije, predstavlja jedno od skrivenih dragulja Hrvatske. Ovo malo turističko mjesto, udaljeno samo nekoliko kilometara južno od grada Splita, obiluje bogatom poviješću, prekrasnim plažama i raznolikom kulturnom baštinom. U ovom radu istražiti će se stanje i mogućnosti razvoja turizma na području ove općine. Povijest Podstrane seže daleko unatrag, obuhvaćajući bogatu kulturnu i povijesnu baštinu. Ovo područje bilo je naseljeno još u antičko doba te je bilo svjedok mnogim važnim događajima tijekom vremena. Ključni trenuci u povijesti Podstrane, od njenih drevnih korijena do suvremenog doba, ističu važne događaje i utjecaje koji su oblikovali identitet ovog mjesta.

Zemljopisni položaj Podstrane, njene prirodne osobine i ljepote čine ovu destinaciju jedinstvenom. Prostire se duž obale Jadranskog mora, obuhvaćajući prekrasne plaže, pitoreskne krajolike i blagu mediteransku klimu. U današnjem turističkom kontekstu, Podstrana se ističe kao dinamična i privlačna destinacija koja privlači posjetitelje iz cijelog svijeta. Razvoj modernih turističkih sadržaja, kao i očuvanje bogate kulturne baštine, čine Podstranu jedinstvenom destinacijom za odmor i opuštanje. Turistička ponuda obuhvaća širok spektar aktivnosti i sadržaja za posjetitelje svih interesa i dobnih skupina. Od prekrasnih plaža do raznovrsnih kulturnih atrakcija, Podstrana nudi nezaboravan boravak za svakog posjetitelja. Osim toga, ugostiteljski objekti u Podstrani nude širok izbor tradicionalnih i internacionalnih kulinarskih specijaliteta, prilagođenih različitim ukusima i preferencijama posjetitelja.

Općina Podstrana je ne samo među najmlađima u Hrvatskoj s prosječnom dobi od ispod 34 godine za svojih oko 10 tisuća stanovnika, već je i jedna od najprivlačnijih, više od polovice stanovnika su doseljenici, a petina njih dolazi iz drugih županija ili inozemstva. Zahvaljujući priljevu doseljenika, broj stanovnika Podstrane se u manje od sto godina povećao deset puta. (<https://visitpodstrana.hr/>)

Razlog tome leži u tradicionalnim vrijednostima, mudroj zemljoradnji i rasipnu gostoprimstvu koje su Podstranji ugradili u oba svoja gospodarska aduta: ekološko poljodjelstvo i sve uspješniji turizam. Također, suvremeno građevinarstvo, veoma važna gospodarska grana u Podstrani, osigurava stambene uvjete i smještajne kapacitete tom njezinom populacijskom rastu i turističkom razvoju te, naravno, egzistenciju svojim nositeljima.

Nekad zasebna naselja Strožanac, Grbavac, Grljevac, Mutogras i Sveti Martin, danas su se potpuno stopila u jedno obalno naselje koje se u neprekinutom gustom nizu pruža od ušća rijeke Žrnovnice na

zapadu sve do općinske granice s Dugim Ratom na jugoistoku.
(<https://www.vecernji.hr/lifestyle/povijest-i-sadasnjost-podstrane-1352926>)

Općina Podstrana prostire se na površini od 11,5 km², protežući se od podnožja planine Perun uz donji tok rijeke Žrnovnice na sjeverozapadu do brežuljka Mutogras na jugoistoku. Obalni dio Podstrane, sa šetnicom lungo mare dugom šest kilometara, nudi atraktivne šljunkovite plaže opremljene kupališnim i zabavnim sadržajima. Ove plaže, unatoč blizini Jadranske magistrale, predstavljaju najstariji turistički mamac Podstrane. Smještena u neposrednoj blizini grada Splita, svega 8 km udaljena, Podstrana se razvija u jedno elitno predgrađe i privlačnu turističku destinaciju.

Osim prirodnih ljepota, Podstrana nudi i bogatu kulturnu baštinu. Zaštitnik Podstrane je sv. Antun Padovanski, a Dan Općine Podstrana obilježava se na blagdan sv. Ante, 13. lipnja, kada se održavaju razne manifestacije i događanja koje okupljaju mještane i posjetitelje.
(<https://www.podstrana.hr/2024/06/05/program-proslave-blagdana-sv-antuna-padovanskog-zastitnika-opcine-podstrana-3/>)

U posljednjim desetljećima, Podstrana je postala prepoznatljiva po svojoj suvremenoj infrastrukturi koja podržava rastuću populaciju i turistički promet. Razvijena cestovna mreža, blizina glavnih prometnih pravaca te kvalitetna ponuda smještaja i ugostiteljskih objekata čine Podstranu atraktivnom destinacijom za investitore, stanovnike i turiste.

Pored svega navedenog, općina ulaže i u obrazovne i sportske sadržaje, čime dodatno poboljšava kvalitetu života svojih stanovnika. Uz sve to, ekološka svijest i očuvanje prirodnih resursa ostaju prioritet, čime Podstrana osigurava održivi razvoj za buduće generacije. Aktivno se provode programi zaštite okoliša, reciklaže i energetske učinkovitosti, što dodatno doprinosi kvaliteti života i atraktivnosti općine. Podstrana je tako primjer zajednice koja uspješno balansira između tradicije i modernog razvoja, privlačeći kako nove stanovnike, tako i turiste iz cijelog svijeta.

Podstrana je poznata i po svojim gastronomskim specijalitetima koji uključuju svježe morske plodove, domaće povrće i maslinovo ulje. Brojni restorani i konobe nude autentična dalmatinska jela koja privlače gurmane iz svih krajeva svijeta. Uz gastronomiju, vinarstvo također ima značajnu ulogu u lokalnoj ekonomiji, a posjetitelji mogu uživati u degustacijama vrhunskih vina proizvedenih u ovom području.

Podstrana, sa svojom bogatom povijesnom, kulturnom i prirodnom baštinom, nastavlja se razvijati kao primjer uspješne općine koja nudi visoku kvalitetu života svojim stanovnicima i nezaboravna iskustva svojim posjetiteljima. Prepoznatljivi logo općine Podstrana dan je u grafičkom prikazu 1.

Grafički prikaz 1.

Logo Općine Podstrana

Izvor: Podstrana, dostupno na: <https://visitpodstrana.hr/> (30.05.2024.).

2.2. Povijest

Iako je Podstrana malo poznata izvan granica Hrvatske, i ona može svom narodu pokazati vrijedne stranice svoje duge povijesti. Smještena između značajnog središta rimske Salone, starohrvatskog Solina, romanskog Splita i patrijarhalnih Poljica, Podstrana se, kao i ostali naši krajevi, stoljećima borila krvlju za svoju slobodu i nacionalnu samostalnost. Iako je mnogo toga nestalo u viorima prošlih stoljeća, još uvijek ima dovoljno ostataka koji omogućuju rekonstrukciju povijesnog identiteta Podstrane. (<https://www.podstrana.hr/podstrana/povijest-podstrane/>)

Najstariji poznati stanovnici Podstrane su Iliri po imenu Pituntini, jedno od tri ilirska plemena Delmata koji su nastanjivali područje između rijeka Cetine i Žrnovnice. Plinije Stariji, čiji su zapisi ključni za razumijevanje predromanskog stanovništva na istočnojadranskoj obali, spominje utvrdu Petuntium, koja je bila smještena na teritoriju današnje Gornje Podstrane. Također spominje utvrde Naresti, koje su se nalazile na području današnjih Jesenica, te Oneum, blizu Omiša. (<https://www.vecernji.hr/lifestyle/povijest-i-sadasnjost-podstrane-1352926>)

Pituntinska naselja, koja su bila razasuta po padinama ispod Gornje Podstrane, danas su nestala bez traga. Međutim, smatra se da su dijelovi stare pituntinske utvrde, uključujući nekoliko megalitskih blokova, ugrađeni u ogradu groblja pokraj crkve sv. Martina, prikazane u grafičkom prikazu 2. Podstrana je također poznata po bogatoj arheološkoj baštini koja svjedoči o njejoj dugoj i turbulentnoj povijesti. Rimski ostaci, poput vila i mozaika, mogu se pronaći diljem općine, a posebna pažnja posvećuje se očuvanju i istraživanju ovih dragocjenih lokaliteta. Primjerice, na području Strožanca pronađeni su ostaci antičke vile Rustice, koja je svjedočila o životu i kulturi rimske aristokracije.

Kroz srednji vijek, Podstrana je bila važan dio Poljičke Republike, koja je zadržala svoju autonomiju sve do dolaska Mlečana u 15. stoljeću. Poljička Republika bila je poznata po svom jedinstvenom sustavu samouprave, a Podstrana je igrala ključnu ulogu u njejoj političkoj i društvenoj strukturi. Danas se s ponosom čuva uspomena na to razdoblje, a tradicionalne poljičke običaje i dalje njeguju lokalni stanovnici.

Podstrana se također može pohvaliti bogatim sakralnim naslijeđem. Crkva sv. Jurja, smještena na brežuljku iznad naselja, datira iz srednjeg vijeka i pruža veličanstven pogled na cijelu općinu i okolno područje. Osim toga, crkva sv. Ante, zaštitnika Podstrane, predstavlja duhovno središte zajednice, a dan svetog Ante, 13. lipnja, obilježava se brojnim religijskim i kulturnim događanjima.

Osim povijesnih i kulturnih znamenitosti, Podstrana je ponosna na svoje prirodne ljepote. Planina Perun nudi brojne staze za planinarenje i biciklizam, dok rijeka Žrnovnica pruža idealne uvjete za ribolov i rekreaciju. Podstrana se može pohvaliti i brojnim maslinicima i vinogradima koji proizvode visokokvalitetno maslinovo ulje i vino, čime se dodatno obogaćuje lokalna gastronomija.

U modernom dobu, Podstrana je uspjela sačuvati svoj povijesni identitet dok je istovremeno otvorena za razvoj i inovacije. Turistička ponuda obogaćena je luksuznim hotelima, privatnim smještajem, restoranima i kafićima koji nude vrhunske usluge i autentične dalmatinske specijalitete. Mnogi posjetitelji se vraćaju iz godine u godinu, privučeni toplinom i gostoprimstvom lokalnog stanovništva, prirodnim ljepotama i bogatom kulturnom baštinom.

Sve ove karakteristike čine Podstranu jedinstvenim mjestom koje se ponosi svojom prošlošću, ali i s optimizmom gleda prema budućnosti, kontinuirano radeći na poboljšanju kvalitete života svojih stanovnika i atraktivnosti za posjetitelje.

Grafički prikaz 2.

Crkva sv. Martina

Izvor: SVETI MARTIN, CRKVA I GROBLJE, dostupno na: <https://visitpodstrana.hr/turizam/sveti-martin-crkva-groblje/> (30.05.2024.).

Veliki broj uporabnih i umjetničkih predmeta, zajedno s više od dvadeset i pet natpisa, većinom nadgrobnih spomenika s imenima i rodoslovljem osoba, čini lokalitet u Sv. Martinu bogatim izvorom podataka o antičkim razdobljima podstranske povijesti. Ime Lucius Artorius Castus pojavljuje se na dva natpisa iz vremena cara Komoda, s kraja 2. stoljeća. Kameni natpis dan je u grafičkom prikazu 3. (Ecorys Hrvatska d.o.o., 2016.-2020.)

Lucius Artorius Castus bio je rimski vojni zapovjednik čija je karijera bila izrazito bogata i zanimljiva, a natpisi s njegovim imenom pružaju rijedak uvid u njegov život i vojnu službu. Smatra se da je Artorius Castus možda bio jedan od nadahnuća za legendu o kralju Arthuru, što dodatno pridonosi njegovom značaju. Natpisi otkrivaju da je služio kao centurion u nekoliko legija, te je kasnije postao prefekt Legije VI Victrix u Britaniji. Njegova prisutnost u Podstrani ukazuje na važnost ovog područja unutar Rimskog Carstva, te na intenzivne vojne aktivnosti koje su se ovdje odvijale.

Ovi natpisi, zajedno s ostalim arheološkim nalazima na svetomartinskom lokalitetu, svjedoče o složenosti i bogatstvu podstranske povijesti tijekom rimskog razdoblja. Među pronađenim predmetima su i keramičke posude, alati, oružje i ukrasni predmeti, koji pružaju dodatne informacije o svakodnevnom životu, trgovini i zanatstvu u tom razdoblju. Nadgrobnici, sa svojim pažljivo uklesanim imenima i rodoslovnim podacima, omogućuju da se rekonstruiraju obiteljske veze i društveni odnosi među tadašnjim stanovnicima Podstrane.

Svaki od ovih predmeta nosi svoju priču, a zajedno tvore slojevitú povijesnu sliku koja pomaže razumjeti kako je Podstrana funkcionirala kao dio velikog Rimskog Carstva. Arheološki nalazi također ukazuju na mješavinu kulturnih utjecaja, od domaćih ilirskih elemenata do rimskih i kasnije ranosrednjovjekovnih karakteristika.

Danas je svetomartinski lokalitet nezaobilazno odredište za arheologe, povjesničare i sve one koji su zainteresirani za bogatu prošlost Podstrane. Lokalna zajednica ulaže napore u očuvanje i prezentaciju ovih nalaza kroz muzejske izložbe i edukativne programe, omogućujući posjetiteljima da se dublje upoznaju s fascinantnom poviješću ovog kraja. Ovi arheološki nalazi ne samo da obogaćuju kulturnu baštinu Podstrane, već i pridonose širem razumijevanju povijesti Jadrana i sredozemnog svijeta.

Osim povijesnog značaja, svetomartinski lokalitet pruža i predivan pogled na okolni krajolik, što ga čini atraktivnim mjestom za posjetitelje. Spoj povijesti, arheologije i prirodnih ljepota čini ovaj lokalitet jedinstvenim i vrijednim posjeta, dodatno potvrđujući bogatstvo i raznolikost kulturne baštine Podstrane.

Grafički prikaz 3.

Kameni natpis Luciusa Artoriusa Castusa

Izvor: <http://www.split-dalmatia.com/en/destination-info/split-riviera-info/podstrana-info> (30.05.2024.)

Rimska cestogradnja je povezala Salunu i Oneum preko Epetiona duž obale blizu današnje magistrale, vjerojatno odvajajući granu prema Gornjoj Podstrani. Točno područje na kojem je pronađen miljokaz u Miljevcu nije poznato, ali taj dio stupa s oznakama udaljenosti u miljama danas služi kao podloga oltarskoj menzi u crkvi Gospe u Siti u Strožancu. Rimskim cestama poput ove, putovalo se još dugo

nakon što su Rimljani nestali kao graditelji. Samo nekoliko stoljeća nakon pada Rima, Podstrana je dočekala vjesnike nove, daleke i različite kulture. Ali oni su došli nekim drugim putevima. Ti vjesnici bili su Slaveni, a njihovo doseljavanje donijelo je velike promjene u društvenom, kulturnom i gospodarskom životu Podstrane. Slaveni su se postepeno integrirali s lokalnim stanovništvom, usvajajući dijelove rimske kulture, ali i donoseći vlastite običaje i tradicije. (Ecorys Hrvatska d.o.o., 2016.-2020.)

Dolazak Slavena označio je početak novog razdoblja u povijesti Podstrane, koje je obilježeno mješavinom starorimskih i novih slavenskih elemenata. Ova kulturna sinteza bila je vidljiva u arhitekturi, načinu života, pa čak i u jeziku, gdje su se latinski i slavenski izrazi miješali. Stari rimski putevi nastavili su služiti kao ključne prometnice, ali su sada povezivali različite kulturne i političke entitete, od malih slavenskih zajednica do većih regionalnih centara moći.

Podstrana je, kao i ostatak Dalmacije, postala dijelom srednjovjekovnog hrvatskog kraljevstva, a kasnije i dijelom različitih državnih entiteta, uključujući Mletačku Republiku i Habsburšku Monarhiju. Svako od ovih razdoblja ostavilo je svoj trag na području Podstrane, obogaćujući njenu povijesnu i kulturnu baštinu. Današnji posjetitelji mogu istražiti ove slojeve povijesti kroz brojne arheološke lokalitete, muzeje i spomenike koji svjedoče o bogatoj prošlosti ovog područja.

Rimske ceste, iako izgrađene prije više od dvije tisuće godina, ostaju trajnim simbolom povezanosti i kontinuiteta, pružajući dublji uvid u prošlost i omogućujući bolje razumijevanje evolucije Podstrane kroz stoljeća. Kroz njih se može pratiti kako su se različite kulture i narodi susretali, sukobljavali i konačno integrirali, stvarajući jedinstvenu povijesnu tapiseriju koja i danas obogaćuje život u Podstrani.

Poljička stoljeća

Premda je Podstrana zemljopisno i kulturno od samog početka pripadala prostoru Poljica, svoj je poljički identitet izgradila kao zapadno krilo Primorskih Poljica i zapadna granica cijele kneževine, formalno postavši njenim dijelom tek nakon priznanja mletačke vlasti 1444. godine. Do tada je podstranski teritorij bio predmet stalnih sporova između poljičkih i splitskih vlasnika. Split, koji je zajedno s Omišem već prije 1444. godine priznao mletačku vlast, u pregovorima s Poljičkom kneževinom ustupio joj je primorje sa selima Podstranom, Mirčalokvom, Jesenicama te šesnaest dijelova dragocjene strožanačke solane. Zauzvrat, Poljica su Splitu dopustila prijelaz i proširenje preko Žrnovnice, čime su sela Perun, Gostan i Opaće selo postala dijelom splitske općine, što je bila visoka cijena koju je Podstrana platila za svoje poljičko članstvo. (Ecorys Hrvatska d.o.o., 2016.-2020.)

Relativno brzo nakon pojave turskih snaga na poljičkim granicama početkom XVI. stoljeća, Poljica su bila prisiljena priznati njihovu nadmoć. Kada su Mlečani 1540. godine Turcima ugovorom predali primorski poljički teritorij, uključujući i Podstranu, Turci su postali vlasnici strožanačkih solana. Iako je poljičko primorje izbjeglo turski teror koji je pogađao druge dijelove kneževine, Podstrana je osjetila njegov odjek kroz manje vidljive oblike nasilja. Mnoga stara sela opustjela su jer su stanovnici u strahu potražili nove domove, uglavnom na periferiji Splita. Jedino je selo Podstrana, zbog svoje samodostatnosti i udaljenosti od glavnih putova, izbjeglo izravne prijetnje.

Iako Podstrana nije bila centralni dio Poljica niti su njeni stanovnici bili dio elitnog poljičkog plemstva, slobodarski politički duh i tradicija čine važan temelj današnje kulturno-umjetničke i etnološke baštine Podstrane. Ovu baštinu, s posebnom predanošću i nostalgичnim prizvukom, promiče Društvo Poljica.

Kroz organizaciju raznih manifestacija, kulturnih događanja i očuvanje starih običaja, Društvo Poljica aktivno radi na očuvanju i promociji bogate povijesti i tradicije ovog kraja.

Društvo Poljica, uz podršku lokalne zajednice, organizira brojne manifestacije koje uključuju rekonstrukcije povijesnih događaja, izložbe, predavanja i radionice. Ovi događaji ne samo da educiraju mlađe generacije o važnosti očuvanja kulturne baštine, već i okupljaju zajednicu, jačajući osjećaj zajedništva i ponosa na vlastitu povijest.

Podstrana se može pohvaliti i živopisnim kulturno-umjetničkim programima koji uključuju nastupe folklornih skupina, tradicionalnu glazbu i plesove te izložbe lokalnih umjetnika i zanatlija. Ovi programi omogućuju posjetiteljima i stanovnicima da dožive autentičnu poljičku kulturu, dok istovremeno potiču razvoj lokalnog turizma.

Uz to, Podstrana i dalje njeguje poljoprivredne tradicije koje su bile temelj gospodarstva Poljica. Maslinarstvo, vinogradarstvo i ekološka poljoprivreda važni su dijelovi lokalne ekonomije, a proizvodi poput maslinovog ulja i vina prepoznati su i cijenjeni diljem Hrvatske. Lokalni poljoprivrednici često organiziraju sajmove i degustacije, promovirajući svoje proizvode i održavajući tradicionalne metode proizvodnje.

Podstrana danas stoji kao živi svjedok povijesti Poljica, mjesto gdje se prošlost i sadašnjost skladno isprepliću, stvarajući jedinstvenu zajednicu ponosnu na svoje korijene i tradiciju. Kroz očuvanje kulturne baštine, promociju tradicionalnih vrijednosti i prilagodbu modernim izazovima, Podstrana nastavlja rasti i razvijati se, istovremeno čuvajući duh slobodarskih Poljica.

2.3. Zemljopisni položaj i prirodne karakteristike

Položaj

Srednjodalmatinski obalni prostor koji zauzima Općina Podstrana omeđen je prirodnim, administrativnim i povijesnim granicama. Na sjeverozapadu je od grada Splita odvojena donjim tokom rijeke Žrnovnice, dok na jugoistoku graniči sa susjednom Općinom Dugi Rat. Sjeveroistočni dio podstranskog prostora čini brdo Perun, dio primorskog grebena Mosora, čijim hrptom prolazi administrativna općinska granica prema zaleđu. Jugozapadna teritorijalna granica Podstrane prati šest kilometara dugu obalnu liniju, koja se na krajnjem jugoistoku općine strmo uzdiže do vrha Velikog Mutograsa (98 m). (<https://www.podstrana.hr/prostorno-planiranje/urbanisticki-planovi-uređenja/uređenje-obalnog-područja-općine-podstrana/>)

Prosječna udaljenost od Perunova grebena do podstranske morske obale iznosi svega dva kilometra, a ukupna površina Podstrane je oko 11,5 četvornih kilometara. Ovaj kompaktni prostor obuhvaća raznolik pejzaž koji se proteže od obalnih ravnica i plaža do strmih brdskih područja, čime Podstrana nudi raznolike prirodne ljepote na relativno malom području.

Podstrana se prostire na atraktivnoj lokaciji koja je čini lako dostupnom i povezanom s važnim prometnicama i susjednim gradovima. Blizina Splita, drugog najvećeg grada u Hrvatskoj, omogućuje stanovnicima i posjetiteljima brz i jednostavan pristup urbanim sadržajima, dok istovremeno uživaju u mirnijem i prirodnijem okruženju koje Podstrana pruža. Osim toga, povijesni i kulturni značaj ovog područja dodatno obogaćuje život u Podstrani, čineći je privlačnom destinacijom za turiste, ali i ugodnim mjestom za život.

Podstrana se može pohvaliti i raznolikim ekosustavima koji uključuju morska, riječna i planinska staništa. Obalna linija Podstrane nudi predivne šljunkovite plaže koje su idealne za kupanje i sunčanje, dok rijeka Žrnovnica pruža mogućnosti za ribolov i rekreaciju u prirodi. Planinsko područje Peruna, s bogatom florom i faunom, idealno je za planinarenje, biciklizam i istraživanje prirodnih ljepota.

Uz prirodne ljepote, Podstrana je bogata kulturno-povijesnim znamenitostima. Ostaci antičkih rimskih građevina, srednjovjekovne crkve i stara sela svjedoče o dugoj i bogatoj povijesti ovog kraja. Posebno zanimljiva je crkva Gospe u Siti, gdje se nalazi oltarna menza izrađena od rimskog miljokaza pronađenog na području Miljevca. Ovi povijesni spomenici pridonose identitetu Podstrane i pružaju vrijedne informacije o životu i običajima prošlih vremena.

Podstrana također aktivno ulaže u razvoj infrastrukture kako bi podržala rastuću populaciju i turistički promet. Modernizacija cestovne mreže, razvoj novih stambenih i poslovnih objekata te poboljšanje komunalnih usluga čine Podstranu atraktivnom destinacijom za nove stanovnike i investitore. Posebna pažnja posvećuje se očuvanju okoliša i održivom razvoju, što osigurava dugoročno očuvanje prirodnih resursa i kvalitetu života za buduće generacije.

Svojim strateškim položajem, prirodnim ljepotama i bogatom kulturnom baštinom, Podstrana predstavlja jedinstveno mjesto koje spaja najbolje od urbanog i prirodnog života, pružajući svojim stanovnicima i posjetiteljima visoku kvalitetu života i mnoštvo mogućnosti za rekreaciju i uživanje u prirodi. Položaj Podstrane dan je u grafičkom prikazu 4.

Grafički prikaz 4.

Položaj Podstrane

Izvor: Položaj i prirodna obilježja, dostupno na: <https://www.podstrana.hr/podstrana/polozaj-i-prirodna-obiljezja/> (30.05.2024.).

Klima

Topla mediteranska klima s obilježjima maslinika predstavlja karakteristiku podneblja Podstrane. Značajke ove klime su blage zime i vruća ljeta. Iako područje općine Podstrana spada u mediteranski tip klime maslinika, ono također posjeduje svoje mikroklimatske osobitosti. Dvije trećine oborina, uglavnom kiša, pada u jesen i zimi, dok je srpanj najsuši mjesec, a proljetna i ljetna suša ponekad traju i više od mjesec dana. Podstrana je orijentirana prema jugozapadu i zaštićena od snažnih i hladnih sjeveroistočnih vjetrova planinom Perun. To je čini podložnijom samo maestralu, koji donosi osvježenje tijekom ljetnih vrućina, te lebiću, koji nekoliko puta godišnje zahvati obalu. Podstransko ozračje karakterizira vedro nebo i česti povjetarci. Podstrana godišnje bilježi gotovo 2700 sunčanih sati,

odnosno 110 vedrih dana, praćenih laganim do umjerenim vjetrovima, dok je bonaca prisutna manje od desetine godišnjeg razdoblja. (<https://visitpodstrana.hr/opodstrani/polozaj/>)

Takve klimatske karakteristike stvaraju izuzetno povoljne uvjete za sve oblike aktivnog odmora, rekreacije i boravka na otvorenom u podstranskom podneblju. Maslinici, vinogradi i mediteransko raslinje bujaju u ovim uvjetima, pružajući predivne pejzaže i bogatstvo lokalnih proizvoda. Osim toga, blaga klima pogoduje zdravlju, što je dodatni razlog zašto mnogi odabiru Podstranu kao svoje mjesto za život ili godišnji odmor.

Blizina mora dodatno utječe na klimatske uvjete, stvarajući ugodne temperaturne razlike između dana i noći, a morski povjetarci ljeti donose ugodno osvježanje. Tijekom zimskih mjeseci, more djeluje kao prirodni regulator temperature, što rezultira blažim zimama u usporedbi s unutrašnjosti. Ova kombinacija toplih ljeta i blagih zima pruža savršene uvjete za razne poljoprivredne aktivnosti, posebno za uzgoj maslina i vinove loze, čiji proizvodi doprinose lokalnoj ekonomiji i gastronomiji.

Podstrana je također idealno mjesto za ljubitelje sporta i rekreacije. S obzirom na gotovo 2700 sunčanih sati godišnje, aktivnosti na otvorenom moguće su tijekom cijele godine. Planinarenje, biciklizam, jedrenje, plivanje i ronjenje samo su neke od aktivnosti koje su popularne među lokalnim stanovništvom i posjetiteljima. Dugi ljetni dani omogućuju maksimalno iskorištavanje vremena na plažama i u prirodi, dok su zimski mjeseci idealni za istraživanje brdskih predjela i uživanje u miru i tišini.

Klimatske osobitosti Podstrane također pružaju odlične uvjete za ekološki turizam i agroturizam. Posjetitelji mogu uživati u autohtonim proizvodima, sudjelovati u berbi maslina ili grožđa, te se upoznati s tradicionalnim načinom života ovog kraja. Lokalni festivali i manifestacije često su vezani uz sezonske radove i blagdane, pružajući autentičan doživljaj mediteranskog života.

Sve ove prednosti čine Podstranu atraktivnom destinacijom za turiste, investitore i nove stanovnike, koji mogu uživati u kvalitetnom životu, prirodnim ljepotama i blagodatima mediteranske klime. Podstrana je tako idealno mjesto koje nudi savršen spoj prirodnih ljepota, povijesne baštine i suvremenog načina života, omogućujući svojim stanovnicima i posjetiteljima da maksimalno iskoriste sve što ovaj predivan kraj nudi.

3. RAZVOJ TURIZMA U PODSTRANI

3.1. Analiza turističke ponude

Općina Podstrana, s prosječnom starosti stanovništva od manje od 34 godine i populacijom od 12.000 stanovnika, jedna je od najmlađih i najatraktivnijih općina u Hrvatskoj. Općina je pokrenula projekt uređenja obalnog područja s ciljem poboljšanja turističke infrastrukture i opremanja plaža koje dosad nisu bile adekvatno uređene. Projekt je podijeljen u dvije faze. Dok prva faza obuhvaća uređenje plaže od sportske lučice Strožanac do hotela Lav i trenutno je u fazi stagnacije zbog čekanja građevinske dozvole za kanalizaciju, druga faza, koja se proteže od ušća rijeke Žrnovnice do sportske lučice u Strožancu, već je realizirana. Na prostoru većem od 34.000 metara četvornih izgrađena je plaža sa šetnicom, biciklističkom stazom, igralištem za odbojku na pijesku, bočalištem, javnim zahodom i svlačionicama. (<https://visitpodstrana.hr/>)

Također, u sklopu plaže nalazi se i kozmetički salon i sladoledarnica. Budući da je projektom izgrađen pristup moru za osobe s invaliditetom i one sa smanjenom pokretljivošću, očekuje se povećan dolazak i ove specifične ciljne skupine. Cilj cjelokupnog projekta također je i jačanje konkurentnosti Podstrane kao turističke destinacije, a samim time i povećanje ukupnog broja dolazaka turista. Izgled Strožanačke plaže vidljiv je u grafičkom prikazu 5.

Nova obilazna brza cesta Trogir – Omiš, o kojoj se govori već godinama, trebala bi smanjiti promet na staroj gospodarsko-prometnoj arteriji Podstrane, usmjeravajući ga prema lokalnim potrebama i ograničavajući ekološki i estetski negativne učinke na prihvatljivu razinu. Ova promjena bi dodatno unaprijedila životni standard stanovnika i posjetitelja te pridonijela zaštiti prirodne ljepote podstranskog područja. (<https://www.vecernji.hr/lifestyle/povijest-i-sadasnjost-podstrane-1352926>)

Pored prometnog rasterećenja, nova zaobilaznica omogućila bi bržu i sigurniju povezanost s drugim dijelovima regije. Osim toga, smanjenje prometa kroz središte općine rezultiralo bi i smanjenjem zagađenja zraka i buke, čime bi se poboljšali ekološki uvjeti i očuvalo zdravlje stanovnika.

Podstrana također aktivno ulaže u razvoj obrazovne i sportske infrastrukture. Planira se izgradnja novih škola, dječjih vrtića, sportskih centara i rekreativnih zona, što bi osiguralo potrebne uvjete za odgoj i obrazovanje djece te razvoj sportskih talenata.

Uz sve ove projekte, općina Podstrana nastoji očuvati i unaprijediti prirodne resurse i okoliš. Ekološka svijest i održivi razvoj ključni su prioriteti u planiranju i provedbi svih aktivnosti. Općina potiče

korištenje obnovljivih izvora energije, recikliranje i očuvanje prirodnih staništa, čime osigurava dugoročnu održivost i kvalitetu života za buduće generacije.

Sve ove inicijative i projekti čine Podstranu primjerom uspješnog i održivog razvoja koji balansira između očuvanja prirodne baštine i modernizacije.

Grafički prikaz 5.

Stožanačka plaža

Izvor: <https://www.kroati.de/kroatien-dalmatien/podstrana.html> (30.5.2024.)

Danas u Podstrani dozrijevaju najukusniji plodovi hrvatskog voćarstva: nektarine i breskve, koje su postale zaštitni znak podstranskog imidža. Voćnjaci zauzimaju preko polovice poljoprivrednih površina u Podstrani, s manje zastupljenim povrtnjacima i cvjetnjacima, dok vinova loza postupno gubi popularnost. S druge strane, maslinarstvo bilježi rast. Stari se maslinici obnavljaju, a novi se sade, dok uljara jamči brzu preradu plodova i proizvodnju ulja visoke kvalitete. Maslina i breskve prikazani su u grafičkom prikazu 6.

Grafički prikaz 6.

Maslina i breskve

Izvor: Podstrana - PRIRODA, dostupno na: <https://visitpodstrana.hr/fotogalerija/priroda/> (30.5.2024.)

Odlučna usmjerenost podstranskog poljoprivrednog sektora na uzgoj zdravih, izvornih kultura usklađena je s globalnom ekološkom orijentacijom, ne samo u proizvodnji hrane, već i u cjelokupnom životnom stilu, kojeg sve veći broj turista traži te teži njegovoj senzualnoj i duhovnoj punini. Kao i uvijek do sada, Podstrana ima originalne odgovore i obilnu ponudu koja odgovara ovom turističkom trendu.

Uz voćarstvo i maslinarstvo, Podstrana nudi i raznovrsne lokalne proizvode poput meda, vina i tradicionalnih suvenira. Ova ponuda dodatno obogaćuje iskustvo posjetitelja, ističući autentičnost i bogatstvo podstranske kulture i tradicije.

Podstranska tradicija uključuje i proizvodnju domaćih suvenira, često izrađenih od lokalnih prirodnih materijala, koji predstavljaju jedinstven spoj kulturne baštine i modernog dizajna. Suveniri poput ručno izrađenih predmeta od maslinovog drveta, domaćih likera i džemova, te tradicionalnih tekstilnih proizvoda, omogućuju turistima da sa sobom ponesu dio podstranskog duha.

Ekološka svijest je duboko ukorijenjena u podstranskoj zajednici. Lokalni poljoprivrednici koriste održive metode uzgoja kako bi očuvali prirodne resurse i osigurali dugoročnu održivost proizvodnje. Ekološka proizvodnja, koja se temelji na minimalnom korištenju kemijskih sredstava i poticanju

biološke raznolikosti, omogućuje proizvodnju zdravih i prirodnih proizvoda koji zadovoljavaju visoke standarde kvalitete.

Sve ove inicijative i proizvodi čine Podstranu atraktivnom destinacijom za turiste koji traže autentična i ekološki održiva iskustva. Posjetitelji mogu uživati u degustacijama lokalnih proizvoda, sudjelovati u radionicama i manifestacijama koje promiču lokalnu tradiciju, te se opustiti u prirodnom okruženju koje je sačuvano i unaprijeđeno kroz održive prakse.

Podstrana se ponosi svojim bogatim kulturnim i prirodnim naslijeđem, koje se s ljubavlju i pažnjom prenosi na nove generacije. Ova harmonija tradicije i modernosti, ekologije i turizma, čini Podstranu jedinstvenom destinacijom.

Podstrana je turistička destinacija A kategorije. Nudi nekoliko hotela, uključujući Le Meridien Lav s pet zvjezdica, četiri hotela s četiri zvjezdice i dva hotela s tri zvjezdice, kao i brojne sobe i apartmane smještene uglavnom blizu mora. Ovi smještajni kapaciteti mogu zadovoljiti različite zahtjeve posjetitelja. Izvrsna gastronomska ponuda Podstrane, s naglaskom na mediteransku kuhinju koja se ističe nutritivnom ravnotežom, ekološkom izvrsnošću i vrhunskim okusom, zadovoljava i najzahtjevnije gurmane. Podstranski specijaliteti prikazani su u grafičkom prikazu 7. Iako podstranski kuhari koriste svježe poljoprivredne i morske plodove za pripremu raskošnih jela, prave zvijezde jelovnika su jednostavnijeg podrijetla. Tako se sve više priprema tradicionalni poljički soparnik, poznat i kao ujenak, čak i u suvremenim ugostiteljskim restoranima. (<https://visitpodstrana.hr/tip-smjestaja/hoteli/>)

Posjetitelji Podstrane mogu uživati ne samo u vrhunskom smještaju i gastronomiji, već i u blagodatima mediteranskog okoliša, bogate kulturne baštine te brojnim aktivnostima na otvorenom koje obuhvaćaju sport, rekreaciju i istraživanje prirodnih ljepota. Sve ovo čini Podstranu neodoljivom destinacijom za putnike koji traže spoj autentičnog iskustva, vrhunske usluge i opuštajuće atmosfere uz obalu Jadranskog mora.

Bez obzira dolaze li zbog opuštanja na plaži, istraživanja kulturnih spomenika ili aktivnog odmora u prirodi, posjetitelji će pronaći raznolike mogućnosti koje će obogatiti njihov boravak i ostaviti trajne uspomene na Podstranu.

Grafički prikaz 7.

Podstranski specijaliteti

Izvor: <http://hotspots.net.hr/2015/07/podstrana-mjesto-znamenite-povijesti-i-najslade-vocke-na-svijetu/> (30.5.2024.)

Lepeza interesa današnjeg turista širi se s obiju strana. I dok traganje za prirodnim ljepotama i kulturno-povijesnim atrakcijama ostavlja mnoge turističke destinacije nedorečenima, Podstrana svojim gostima i posjetiteljima ima mnogo toga reći, pri čemu najglasnije progovaraju likovi iz njezine povijesne i mitske riznice te mjesnih legendi: Lucije Artorije Kastus kao stvarna osoba legendarnog kralja Artura, zagonetni vlasnik impresivne vile u Polači, praslavenski gromovnik Perun i njegov protivnik Veles, kameni spavač na brdskom hrptu u kojemu jedni vide Peruna, drugi biskupa Arnira, a treći svetog Juru, čudnovata Babina stina i jezovita Ženska pravda.

Panoramski pogled s Perunova hrpta nikoga ne ostavlja ravnodušnim. Suvremena cesta olakšava pristup eko-etno selu Gornja Podstrana, čija ambijentalna ljepota i ugođaj očaravaju svakog posjetitelja. Selo je postalo pravi mali kulturno-umjetnički centar; redovita kolovoška međunarodna pjesničko-umjetnička manifestacija "Dobro jutro, more", prigodne izložbe i razne tematske radionice u zgradi Čitovnice okupljaju nadahnute sudionike, umjetnike i publiku.

Ovakva raznolika ponuda čini Podstranu ne samo destinacijom za opuštanje uz more i uživanje u gastronomiji, već i mjestom gdje se susreću povijest, mitovi i suvremena umjetnost, pružajući posjetiteljima jedinstveno iskustvo koje ostavlja dubok dojam i inspiraciju za daljnje istraživanje.

Desetci kilometara pješačkih, planinarskih i biciklističkih staza ispresijecale su Perunove padine i Vršinu povezujući ove lokalitete arheološkog, vjerskog i “mitološkog” turizma s prekrasnim podstranskim vizurama. Pogled s Perunova hrpta prikazan je u grafičkom prikazu 8. Svaka staza vodi kroz svoju priču, bilo da je riječ o tragovima antičkih utvrda, sakralnim mjestima gdje su se obavljali drevni obredi ili mitskim lokalitetima koji su nadahnuti legendama o Perunu i drugim božanstvima.

Grafički prikaz 8.

Pogled s Perunova hrpta

Izvor: <https://pag.si/perun-je-del-poljicke-planine/> (30.5.2024.)

Pješačke staze, prikazane u grafičkom prikazu 9, omogućuju posjetiteljima da istraže skrivene kutke Podstrane, uživajući u netaknutoj prirodi i spektakularnim panoramama koje se pružaju s Perunovih padina i Vršine. Planinari mogu doseći vrhove s kojih se pruža pogled na Jadransko more i okolna brda, dok biciklističke staze vode kroz pitoreskne krajolike, omogućujući aktivan odmor u skladu s prirodom.

Ova mreža staza nije samo praktična za rekreativce i avanturiste, već i važan dio turističke ponude koja dodatno obogaćuje doživljaj Podstrane.

Grafički prikaz 9.

Pješačke i planinarske staze

Izvor: <https://pag.si/perun-je-del-poljicke-planine/> (30.5.22024.)

Također, u sklopu Podstranskog kulturnog ljeta, koje je utemeljeno 1996. godine, pjesničke i glazbene priredbe održavaju se u perivoju ljetnikovca Cindro. Značajnu ulogu u organizaciji kulturnog i znanstvenog života u Podstrani, uključujući Kulturno ljeto, ima mjesni ogranak Matice hrvatske, osnovan 2002. godine. Ovaj ogranak surađuje s desetak različitih kulturno-umjetničkih udruga, uključujući nekoliko vrhunskih muških i ženskih klapa, Hrvatsko katoličko glazbeno društvo, Društvo Poljičana, te likovne i lutkarske udruge. Istaknuti pojedinci i ove udruge zajedno djeluju kao čuvari i promicatelji kulturne, umjetničke i folklorne baštine Podstrane.

Podstransko kulturno ljeto, koje je svoj početak imalo 1996. godine, svake godine donosi obilje pjesničkih i glazbenih događanja u prekrasnom perivoju ljetnikovca Cindro. Ovaj festival postao je nezaobilazan dio kulturnog kalendara Podstrane, privlačeći kako domaće stanovnike tako i posjetitelje iz drugih dijelova Hrvatske i svijeta.

Mjesni ogranak Matice hrvatske, osnovan 2002. godine, igra ključnu ulogu u organizaciji kulturnih i znanstvenih aktivnosti u Podstrani, posebno kroz podršku Podstranskom kulturnom ljetu. Ovaj ogranak usko surađuje s desetak različitih kulturno-umjetničkih udruga u Podstrani. Među njima su istaknute

muške i ženske klape, Hrvatsko katoličko glazbeno društvo, Društvo Poljičana te razne likovne i lutkarske udruge.

Zahvaljujući njihovom predanom radu, kulturna scena Podstrane bogata je raznim programima koji obuhvaćaju glazbu, ples, kazalište, likovne izložbe i mnoge druge umjetničke izričaje. Jedna od izložbi predstavljena je u grafičkom prikazu 10. Ove udruge i pojedinci ne samo da čuvaju bogatu kulturnu baštinu Podstrane, već je i aktivno promiču, čineći je živom i pristupačnom svim generacijama i posjetiteljima koji dolaze u ovu prekrasnu dalmatinsku destinaciju.

Grafički prikaz 10.

Izložba

Izvor: Podstransko kulturno ljeto, dostupno na <https://dalmatinskiportal.hr/zivot/podstransko-kulturno-ljeto--zalaskom-sunca-se-budi-kulturni-zivot-/5724> (30.5.2024.)

Dvadesetak sportskih i rekreativnih društava u Podstrani okuplja ljubitelje košarke, nogometa, veoma popularnog malog nogometa, biljara, šaha, nekoliko borilačkih disciplina, ronjenja i jedriličarstva. Osim nautičke lučice u sklopu hotela Lav i sportske lučice s oko 300 vezova, koja se nalazi u neposrednoj blizini ljetnikovca Cindro, u izgradnji je još jedna lučica sličnog kapaciteta na području između Sv. Martina i Mutograsa, što pruža solidnu osnovu za razvoj nautičkog turizma. Izgled lučice Strožanac ilustriran je u grafičkom prikazu 11.

Grafički prikaz 11.

Lučica Strožanac

Izvor: Lučica Strožanac (Podstrana); dostupno na <https://www.marinatips.com/marina/lucica-strozanac-podstrana-opcina-podstrana-croatia> (30.5.2024.)

Za športsko-rekreativno profilirane goste, za adrenalinske avanturiste kakvih je sve više, Podstrana je odlučila urediti penjalište na Perunovim stijenama; onima sklonijima manje opasnim uzbuđenjima na dohvat je obližnje golf igralište.

Seoski turizam, pak, za koji, s druge strane, postoji sve veće zanimanje, ne nadopunjuje samo gornjopodstranski turistički prostor, već angažira i mala, poljodjelstvu orijentirana gospodarstva u podnožju Peruna. Kako čak i branje maslina postaje turistički hit, podstranska se turistička vrata više ne zatvaraju s prvim jesenjim danima, a među podstranskim suvenirima sve je više upakiranih zalogaja ekološki zdrave hrane.

Osim prirodne obilnosti, udobnih smještajnih kapaciteta i gostoljubivih domaćina, Podstrana nudi i aktivan odmor. Zahvaljujući zanimljivim geografskim karakteristikama, posjetiteljima su dostupne razne rekreacijske aktivnosti na otvorenom: pješačke staze, planinarske i biciklističke rute, posjeti Staroj Podstrani te obilazak kulturno-povijesnih lokaliteta. Na moru se mogu isprobati organizirani sportovi poput jedrenja na dasci, malog jedrenja i vodenog skijanja. Uz ove sportove dostupne su i škole s instrukcijama na hrvatskom, engleskom, francuskom, njemačkom, talijanskom i flamanskom jeziku. Također, moguće je organizirati jednodnevne izlete ili samostalno isprobati splavarenje (*eng. rafting*) na rijeci Cetini, udaljenoj 15 km. Splavarenje na Cetini prikazano je u grafičkom prikazu 12. Organizirano je i jahanje u prirodi na udaljenosti od 30 km te izleti na otoke Hvar, Brač, Vis, Šoltu i Korčulu. Ovi izleti pružaju priliku za upoznavanje s lokalnom kulturom i tradicijom, kao i uživanje u prekrasnim prirodnim ljepotama Dalmacije. (<https://visitpodstrana.hr/o-podstrani/>)

Sve ove aktivnosti čine Podstranu ne samo destinacijom za opuštajući odmor na plaži, već i za aktivno provođenje vremena u prirodi, istraživanje novih sportova i uživanje u raznolikim mogućnostima koje ovaj prekrasan dio Dalmacije nudi.

Grafički prikaz 12.

Splavarenje na rijeci Cetini

Izvor: Splavarenje na Cetini; dostupno na: <https://adventuredalmatia.com/one-day-activities/canoe-safari-cetina/> (30.5.2024.)

Kulturno-povijesni centri poput Splita, Trogira, Salone, Klisa i Sinja, kao i razni drugi povijesni i kulturni lokaliteti, nalaze se u široj okolici. Podstrana nudi izvrsnu gastronomsku ponudu, koja je posebno dobrodošla nakon aktivnosti u prirodi, u mnogim domaćim konobama, restoranima i kafićima. (<https://www.armus.hr/muzej/povijest-muzeja/prirucna-zbirka-i-lokalitet-salona/lokaliteti-salona>)

Kulturno-povijesni centri poput Splita, Trogira, Salone, Klisa i Sinja, te brojni drugi povijesni i kulturni lokaliteti, čine širu okolicu Podstrane bogatom kulturnom baštinom. Posjetitelji koji borave u Podstrani mogu lako istraživati ove fascinante destinacije koje su udaljene samo kratkom vožnjom.

Nakon aktivnosti u prirodi ili obilaska kulturnih znamenitosti, Podstrana nudi izvrsnu gastronomsku ponudu. Brojne domaće konobe, restorani i kafići idealni su za opuštanje i uživanje u lokalnim specijalitetima. Posjetitelji mogu uživati u svježim ribljim jelima, mesnim specijalitetima, tjesteninama te tradicionalnim dalmatinskim jelima pripremljenima od lokalnih sastojaka.

Gastronomska ponuda Podstrane nije samo ocharavajuća zbog kvalitete hrane, već i zbog autentičnog ambijenta u kojem se jela poslužuju. Mnogi restorani i konobe smješteni su uz more ili u slikovitim uličicama starih gradskih jezgri, pružajući tako dodatni doživljaj mediteranske atmosfere.

Uz sve to, posjetitelji mogu uživati u lokalnim vinima, maslinovom ulju i ostalim domaćim proizvodima koji upotpunjuju gastronomsko iskustvo u Podstrani.

3.1.1. Spomenici i znamenitosti Podstrane

Hrvatska sakralna baština

Ono što podstransku sakralnu baštinu s hrvatskim potpisom čini velikom, nije impresivan broj materijalnih spomenika koji je reprezentiraju, već snaga kojom duhovnost te baštine prožima običnu stvarnost hrvatskog Podstranjca.

Svetom Juri, zaštitniku Poljica, su posvećene dvije crkvice smještene na vrhovima brda Perun, koje su građene koristeći kamenje prapovijesnih kulturnih gradina. Crkva sv. Jure na Vršini služila je kao samostalna župna crkva za Podstranu i Mirčalokvu sve do XV. stoljeća, kada se ta župa spojila sa župom sv. Martina. Smještena na rubu stjenovitog brda i na kraju starog puta koji je danas preuređen u Križni put, crkva sv. Jure dominira nad Podstranom. Staro Jurjevo, koje se obilježava 3. svibnja, slavi se u crkvi sv. Jure na Vršini, dok se sv. Jure na Perunskom obilježava 23. travnja. Crkva Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije je novovjekovno zdanje koje je prošlo kroz nekoliko značajnih preinaka. Prvi pisani spomen o crkvi dolazi od papinskog vizitatora iz 1625. godine. (<https://visitpodstrana.hr/turizam/crkva-sv-jure-na-vrsini/>)

Crkva Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije bila je župna crkva u Podstrani sve dok se nakon Drugog svjetskog rata nije izgradila nova župna crkva Gospe od Zdravlja u Šćadinu, predstavljena u grafičkom prikazu 13. Najstariji dio sela Podstrane postao je središte dvostruke crkve sv. Ante i sv. Roka. (Ecorys Hrvatska d.o.o., 2016.-2020.)

Grafički prikaz 13.

Crkva Gospe od zdravlja

Izvor: <http://www.radiodux.me/vijesti/drustvo/svecana-sveta-misa-u-crkvi-gospe-od-zdravlja>
(30.5.2024.)

Crkva Gospe u Siti, ranije poznata kao crkva sv. Marije, najzapadnija je crkva u Podstrani. Smještena je u Strožancu, na području koje je nekada bilo obraslo močvarnom biljkom sitom.

Crkva Gospe u Siti ima svoju bogatu povijest i kulturno naslijeđe, kao mjesto koje je služilo vjerskim potrebama lokalnog stanovništva kroz stoljeća. Njezina arhitektura i unutrašnjost čuvaju spomen na vjersku tradiciju i duhovni život Podstrane, a danas je važno kulturno i sakralno središte koje pridonosi bogatstvu lokalne zajednice. Izgled crkve Gospe u Siti ilustriran je u grafičkom prikazu 13.

Grafički prikaz 14.

Crkva Gospe u Siti u Strožancu

Izvor: Crkva Gospe u Siti; dostupno na <https://www.kroati.de/kroatien-dalmatien/podstrana.html> (30.5.2024.)

3.1.2. Ugostiteljski objekti

U svojoj turističkoj ponudi, Podstrana ima ukupno 2520 mjesta za smještaj, uključujući hotele i privatni smještaj. Posebno se ističe hotelski kompleks Le Meridien Lav visoke kategorije, prikazan u grafičkom prikazu 15, koji nudi raznovrstan izbor luksuznih i modernih smještajnih opcija. Ovaj prestižan hotel s pet zvjezdica nalazi se na izvrsnoj lokaciji uz obalu s pogledom na more, Split i obližnje otoke. On je jedini hotel međunarodnog lanca u srednjoj Dalmaciji te nudi najveći broj konferencijskih prostora na Jadranu. Le Meridien Lav nije samo luksuzni smještaj, već i centar izvrsnosti za konferencijski turizam na Jadranu, pružajući najveći izbor konferencijskih prostora s modernom opremom i profesionalnom uslugom. Gosti hotela mogu uživati u širokom spektru aktivnosti i sadržaja, uključujući luksuzne wellness usluge, bazene, sportske terene te vrhunsku gastronomsku ponudu. (<https://visitpodstrana.hr/o-podstrani/>)

Osim Le Meridien Lava, Podstrana nudi i niz drugih hotela različitih kategorija te privatni smještaj koji zadovoljava različite potrebe i proračune posjetitelja. Sveukupno, turistička ponuda Podstrane

obuhvaća sve što je potrebno za ugodan i opušten odmor uz obalu Jadranskog mora, s naglaskom na visoku kvalitetu usluge i autentično mediteransko iskustvo.

Grafički prikaz 15.

Hotel Le Meridien Lav

Izvor: Hotel Le Meridien Lav Split (Podstrana, Croatia), dostupno na <https://www.trivago.com/en-US/oar/hotel-le-meridien-lav-split-podstrana?search=100-348191> (30.5.2024.)

Smještena u središtu hrvatske obale, marina Lav je integralni dio luksuznog kompleksa hotela Le Meridien Lav. Izvrstan geografski položaj i blaga klima čine marinu Lav sigurnom lukom s 75 vezova u moru. Marina je povezana s administrativno-kulturnim centrom, gradom Splitom i međunarodnom zračnom lukom Split, putem redovnog i ekskluzivnog cestovnog prijevoza te vodenim linijama na zahtjev. Blizina zelenih dalmatinskih otoka bogatih kulturno-povijesnom tradicijom poziva na plovidbu i ugodno druženje. Boravak u marini Lav omogućava uživanje u svim sadržajima hotela s pet zvjezdica, kako za goste u tranzitu tako i za vlasnike Lav Captain's Card-a. Marina također nudi redovite i ekskluzivne cestovne prijevoze te vodene transfere po narudžbi, osiguravajući udobnost i dobru povezanost s okruženjem. (<https://marinalav.hr/>) Izgled marine Lav dan je u grafičkom prikazu 16.

Grafički prikaz 16.

Marina Lav

Izvor: Marina Lav, dostupno na: <https://www.onboardonline.com/marina/index/marina-lav/>
(31.05.2024.).

S obzirom na široku ponudu privatnih restorana, pansiona i hotela koji posjeduju smještajne kapacitete koji zadovoljavaju europske standarde, Podstrana se ističe kao izuzetno turističko odredište te idealan izbor kako za poslovne putnike tako i za one koji žude za odmorom. Zahvaljujući blizini Splita, sve glavne prometne veze su lako dostupne: zračna luka udaljena je 30 km, luka za brodski promet 8 km, autobusni kolodvor za međunarodni prijevoz 8 km, željeznički kolodvor 8 km, dok je udaljenost od autoceste 18 km. Hoteli koji se ističu u ponudi su: Hotel Le Meridien Lav, Hotel Split, Hotel San Antonio, Hotel Gala, Hotel Eden, Hotel Neva i Hotel Sunce. (<https://www.podstrana.hr/podstrana/turizam-u-podstrani/>)

Podstrana obiluje različitim restoranima, pizzerijama i konobama. Neki od poznatijih restorana su restoran San Antonio, Arkada, Fabio, Amigos, Senator i Dioklecijan.

Za organizaciju aktivnosti i izleta dostupne su turističke agencije poput Klobuk Travel, Iris Adventures, Litrić i Connecto Mare koje pružaju pregršt opcija za istraživanje Podstrane i okolnih atrakcija.

3.2. Analiza turističke potražnje

Analiza turističke potražnje za Podstranu obuhvaća razmatranje sezonalnosti, smještajnih kapaciteta, turističkih trendova, infrastrukturnih potreba te utjecaja globalnih trendova na lokalnu turističku industriju.

Sezonalnost turističke potražnje

Turistička sezona u Podstrani tradicionalno je najintenzivnija tijekom ljetnih mjeseci, s vrhuncem u srpnju i kolovozu. Tada općina doživljava znatan porast broja posjetitelja, što rezultira punim smještajnim kapacitetima i povećanom aktivnošću u ugostiteljskom sektoru. Visoka sezonalnost izaziva izazove u pogledu održivosti i ravnomjerne raspodjele prihoda kroz cijelu godinu.

Za smanjenje sezonalnosti preporuča se razvoj dodatnih sadržaja i aktivnosti koji će privući posjetitelje izvan ljetne sezone. To uključuje organizaciju kulturnih manifestacija, sportskih natjecanja i poslovnih konferencija. Razvoj wellness turizma i zdravstvenih programa također može pomoći u produljenju turističke sezone.

Smještajni kapaciteti

Podstrana nudi raznolike smještajne opcije, uključujući hotele, apartmane, vile i kampove. Hoteli su uglavnom srednje i visoke kategorije, dok privatni smještaj dominira tržištem. U posljednjim godinama zabilježen je porast broja luksuznih vila koje privlače imućnije turiste.

Analiza smještajnih kapaciteta pokazuje da je potrebno povećati broj objekata visoke kategorije kako bi se zadovoljila rastuća potražnja za luksuznim smještajem. Također, važno je unaprijediti kvalitetu usluge u postojećim objektima kroz edukaciju osoblja i ulaganje u modernizaciju objekata.

Turistički trendovi

Turistička potražnja u Podstrani prati globalne trendove koji uključuju sve veći interes za aktivnim turizmom, ekoturizmom i kulturnim turizmom. Posjetitelji sve više traže autentična iskustva, kao što su lokalne gastronomske ture, biciklističke staze, planinarenje i posjete kulturno-povijesnim znamenitostima.

Podstrana ima bogatu kulturnu baštinu koja uključuje arheološke lokalitete, stare crkve i tradicionalnu dalmatinsku arhitekturu. Ove atrakcije mogu se dodatno valorizirati kroz organizaciju vođenih tura, edukativnih radionica i kulturnih manifestacija.

Infrastruktura

Infrastruktura je ključni faktor za razvoj turizma. Podstrana ima dobru prometnu povezanost zahvaljujući blizini autoceste A1, zračne luke Split i trajektne luke. Ipak, potrebno je kontinuirano ulaganje u poboljšanje lokalne infrastrukture, uključujući prometnice, parkirališta, šetnice i biciklističke staze.

Poboljšanje komunalne infrastrukture, kao što su vodoopskrba, odvodnja i energetske mreže, također je ključno za podršku rastućem broju turista. Unapređenje javnih sadržaja, kao što su parkovi, sportski objekti i kulturni centri, dodatno će obogatiti turističku ponudu.

Utjecaj globalnih trendova

Globalni trendovi poput digitalizacije, održivog turizma i post-COVID oporavka značajno utječu na turističku potražnju u Podstrani. Digitalizacija omogućuje turistima jednostavniji pristup informacijama, rezervacijama i planiranju putovanja. Uvođenje digitalnih vodiča, mobilnih aplikacija i online platformi može poboljšati turističko iskustvo i privući više posjetitelja.

Održivi turizam postaje sve važniji, s naglaskom na očuvanje okoliša i lokalne kulture. Podstrana može promovirati održive prakse, poput korištenja obnovljivih izvora energije, reciklaže i očuvanja prirodnih resursa. Edukacija lokalnog stanovništva i turista o važnosti održivosti također je ključna.

Pandemija COVID-19 promijenila je turističke navike, s većim naglaskom na sigurnost, zdravlje i manje gužve. Podstrana može iskoristiti svoju prirodnu ljepotu i manje naseljena područja za promociju sigurnog i mirnog odmora. Razvoj zdravstvenog i wellness turizma također može privući turiste koji traže oporavak i relaksaciju.

Turistička potražnja za Podstranom pokazuje pozitivan trend rasta, no suočava se s izazovima sezonalnosti i potrebe za kontinuiranim unapređenjem infrastrukture i smještajnih kapaciteta. Razvoj dodatnih turističkih sadržaja, promicanje održivog turizma i prilagodba globalnim trendovima ključni su za daljnji uspjeh.

4. TURISTIČKA ZAJEDNICA OPĆINE PODSTRANA

Turistička zajednica Općine Podstrana osmislila je široku paletu ljetnih aranžmana kroz koje je moguće udahnuti izvorni podstranski život i okusiti plodove koje je iznjedrila poljička podstranska tradicija. Podstrana ima svoje pjesnike i pjesničke večeri, slikare, muške i ženske klape, zabavna i športska natjecanja i nekoliko redovitih manifestacija koje svakako vrijedi posjetiti.

Gastronomska ponuda Podstrane odlikuje se svim karakteristikama zdrave mediteranske kuhinje: ekološkom izvrsnošću, jedinstvenim receptima, nutritivnom ravnotežom, gurmanskom privlačnošću i pristupačnim cijenama. Izvorno poljičko jelo soparnik, poznato i kao podstranski ujenak, bogati riblji specijaliteti, bobičasto i lisnato povrće te podstranska praska, koja je odnedavno postala zaštitnim znakom općine, delicije su koje nijedan posjetitelj Podstrane ne propušta. Ove poslastice lako su dostupne u brojnim lokalnim restoranima, kućnoj radinosti i na tržnici. Maslinovo ulje, domaće vino i rakija, med o aromatičnih biljaka s Peruna i Mosora ili neki drugi paketić ovdašnjih domaćih priprema najzdraviji su eko-suvenir koji gost odavde može ponijeti.

Poklonici aktivnog i pustolovnog turizma imaju jedinstvenu prigodu: kupanje u čistom podstranskom moru i lagano planinarenje u samo jednom danu, i to na jednom od najvećih spomenika slavenske pretkršćanske starine - Perunu na kojemu rame uz rame, kao nigdje drugdje na Jadranu, stoje netaknute prapovijesne ilirske utvrde, obredni tumuli i starohrvatske crkve, koje su se očuvale gotovo u izvornom stanju te predstavljaju rijedak kulturni pejzaž na Jadranu.

Onima koji preferiraju ležernije i dokonije trenutke na raspolaganju su uređene i prirodne plaže duž cijele podstranske obale na kojima je moguće konzumirati zabavne i rekreativne sadržaje. Večernji im sati mogu proteći u mirnoj domaćoj atmosferi, a ne manjkaju ni noćni zabavni programi.

Oni skitalačka duha mogu na najbliži otok Brač, u obližnju Žrnovnicu, u Dioklecijanov Split ili do gusarskog Omiša i fascinantnog kanjona Cetine stići za nekoliko sati i vratiti se istog dana u podstranski mir obogaćeni za „slatkiš sa susjednog stola“.

Preporuka Turističke zajednice svojim najboljim i najzahtjevnijim gostima glasi: „Ostanite u Podstrani nekoliko dana dulje nego što ste planirali. Iznenadite svoje domaćine, dopustite Podstrani da vam kaže o sebi i više od onoga što ste bili pripremili čuti. Darujte sebi nekoliko dana više i otkrit ćete sadržaje kojih nema u promidžbenim materijalima.“

Uz sve navedeno, gosti u Podstrani imaju jedinstvenu priliku da dožive autentičan dalmatinski način života, okuse tradicionalne delicije i otkriju skrivene kutke bogate povijesti i prirodnih ljepota. To je

destinacija koja pruža savršen spoj kulturnog bogatstva, prirodnih ljepota i opuštajuće atmosfere, čineći je idealnim izborom za sve vrste putnika i avanturista. Sve ove značajke čine Podstranu savršenim izborom za putnike i avanturiste koji žele doživjeti autentičnu dalmatinsku atmosferu, okusiti izvrsnu hranu, istražiti bogatu povijest i uživati u prirodnim ljepotama uz obalu Jadranskog mora. Ovdje svaki posjetitelj može pronaći nešto što će obogatiti njegovo putovanje i ostaviti neizbrisiv dojam.

5. PLAN RAZVOJA TURIZMA OPĆINE PODSTRANA

Kada je riječ o turističkoj ponudi, ona se treba kontinuirano mijenjati i poboljšavati, iz razloga što se i želje i potrebe gostiju također mijenjaju. S ciljem da se privuče što više gostiju, ali i da ih se i zadrži, treba ulagati prvenstveno u tržišтво i promociju. Također, vrlo je važno pozicioniranje na tržištu, odnosno depozicioniranje konkurencije. Turistička ponuda treba biti jedinstvena, treba ponuditi gostu nešto što će ga privući ali i zadržati, te navesti da se nekad ponovno vrati.

Podstrana sa svojom bogatom turističkom ponudom, ima mnogo toga za ponuditi svojim posjetiteljima. Raznovrsne aktivnosti, pažljivo osmišljene da zadovolje različite interese i želje, čine ovu destinaciju izuzetno privlačnom. Međutim, usprkos svim svojim prednostima, ova ponuda nije dovoljno dobro promovirana.

Također, možda i najveći problem koji sprječava razvoj turizma na ovom prostoru predstavlja neadekvatna infrastruktura. Velike gužve tijekom ljetnih mjeseci mogu odvratiti posjetitelje, koji se vjerojatno nikada više ne bi vratili u Podstranu nakon višesatnog čekanja u kolonama na temperaturama iznad 30 stupnjeva. Unatoč dugogodišnjim raspravama o izgradnji ceste Trogir-Omiš, konkretni koraci po tom pitanju još uvijek nisu poduzeti.

Većina turista posjećuje Podstranu primarno zbog kristalno čistog mora i predivnih plaža, nesvjesna bogatstva koje skriva unutrašnjost ovog mjesta. No, ono što Podstrani daje posebnu važnost jest njezina bogata povijest i brojni ostaci kulturno-povijesne baštine. Staro selo u cijelosti, kuća Cindro, grb obitelji Cindro, Crkva sv. Jure iznad sela s grobljem, Crkva sv. Jure, kip sv. Ante Padovanskog iz 18. stoljeća, Crkva sv. Fabijana, Crkva sv. Ante i Roka sa okolišem samo su neki od lokaliteta na ovom području koji bi mogli privući još veći broj turista. Stvaranje edukativnih turističkih ruta i informacijskih točaka može pomoći u povećanju svijesti o kulturnoj baštini Podstrane.

Da bi se osigurao dugoročni uspjeh Podstrane kao turističke destinacije, ključno je usmjeriti se na integrirani pristup razvoju koji obuhvaća nekoliko ključnih elemenata.

Prvo, tržišтво treba biti ciljano usmjereno na isticanje jedinstvenih prednosti Podstrane, uključujući promociju kulturne baštine, prirodnih ljepota i autentičnog dalmatinskog načina života. Kroz digitalne kanale, društvene medije i suradnju s turističkim agencijama, Podstrana treba dosegnuti širu publiku koja cijeni bogatstvo povijesti i prirodnih resursa.

Drugo, infrastruktura je od ključne važnosti za unapređenje turističkog doživljaja. To podrazumijeva rješavanje problema prometnih gužvi i poboljšanje pristupa destinaciji. Izgradnja ceste Trogir-Omiš,

kao i unapređenje lokalnih prometnica i parkirališta, nužni su koraci kako bi se olakšao pristup Podstrani tijekom visoke sezone.

Nadalje, neophodno je stalno unapređivati turističku ponudu kroz raznovrsne aktivnosti i događanja tijekom cijele godine. To može uključivati kulturne manifestacije, umjetničke izložbe, sportska natjecanja i gastronomske festivale, koji će privući različite vrste posjetitelja i pridonijeti lokalnoj ekonomiji.

Konačno, zadovoljstvo gostiju treba biti u fokusu svih napora. Pružanje visokokvalitetnih usluga, gostoljubivosti i brige za okoliš ključno je za stvaranje pozitivnog doživljaja koji će goste potaknuti da se vrate i preporuče Podstranu drugima.

Integrirani pristup razvoju turizma u Podstrani, obuhvaćajući sve navedene elemente, bit će ključan za dugoročni uspjeh ove prekrasne dalmatinske destinacije na globalnom turističkom tržištu.

6. TRŽNIŠTVO

Ciljano tržište za Podstranu su obitelji s djecom, mladi (18-24), mladi parovi (25-35), zrela dob (50-65) i treća dob (65+).

Na tržišno pozicioniranje veliki utjecaj ima autentični doživljaj prirode i baštine koji Podstrana nudi. Nalazi se u blizini velikog grada, ali je dovoljno udaljena kako bi posjetitelji mogli uživati u miru i opustiti se. Smještena je u podnožju planina, što je čini idealnom za posjetitelje koji žele provesti aktivan odmor. Planinarenje, biciklizam, pješačenje samo su neke od aktivnosti koje su dostupne. Podstrana ima 8 kilometara dugu plažu, hotele, raznovrsne sadržaje... Sve to su atributi koji bi privukli posjetitelje da posjete ovo područje.

Podstrana je atraktivna destinacija visoke konkurentnosti, koja uključuje proizvode sunca i mora, kulturno povijesne baštine, pješačenja, te kulturnog, sportskog i cikloturizma. Kulturno povijesna baština je pozicionirana u skupinu srednje atraktivnih proizvoda čiju je konkurentnost potrebno unaprijediti. Proizvodi sunca i mora su postavljeni u proizvode visoke atraktivnosti skupa sa sportskim i cikloturizmom. Oni su na tržištu i visoko konkurentni jer su upravo ono najbolje što Podstrana može ponuditi. Kako bi postala atraktivnija i konkurentnija destinacija, potrebno je uvesti nove sadržaje koje konkurenti ne nude. Na primjer, tijekom odmora na moru, gosti bi u isto vrijeme imali mogućnost planinarenja, pješačenja i biciklizma, zbog idealnog položaja u kojem se Podstrana nalazi.

Dakle, kako bi postala još atraktivnija i konkurentnija, Podstrana bi trebala razviti nove sadržaje koji bi nadopunili već postojeću ponudu. Organizacija tematskih tura koje povezuju prirodne ljepote s lokalnom poviješću ili implementacija novih sportskih aktivnosti poput ronjenja ili jedrenja može privući nove segmente turista. Istovremeno, potrebno je kontinuirano ulagati u tržište i promociju kako bi se istaknule jedinstvene karakteristike destinacije i privukao veći broj posjetitelja tijekom cijele godine.

Ključan za dugoročni uspjeh Podstrane kao turističke destinacije bit će integrirani pristup koji obuhvaća razvoj infrastrukture, edukaciju turista o lokalnoj baštini te promociju putem digitalnih kanala. Razumijevanje potreba različitih skupina posjetitelja i njihovo sveobuhvatno zadovoljstvo bit će presudni faktori za daljnji rast i razvoj ove destinacije.

7.ZAKLJUČAK

Podstrana, kao turistička destinacija, predstavlja bogato i raznoliko područje koje privlači pažnju svojom kulturnom i prirodnom baštinom. Općenitim pregledom o Podstrani, poviješću i zemljopisnim osobinama dobili smo cjelovit uvid u kontekst turističkog potencijala ovog mjesta.

Današnja Podstrana obiluje suvremenim turističkim sadržajima koji zadovoljavaju različite potrebe posjetitelja. Turistička ponuda pruža širok spektar aktivnosti i doživljaja, dok su spomenici i znamenitosti dragocjeno kulturno naslijeđe koje upotpunjuje turističku ponudu. Ugostiteljski objekti, kao bitan dio turističke infrastrukture, pružaju raznolike mogućnosti za uživanje u gastronomskim specijalitetima.

Turistička zajednica Općine Podstrana igra ključnu ulogu u promicanju i razvoju turizma, dok je Plan razvoja turizma Općine Podstrana ključan dokument koji postavlja smjernice i ciljeve za budući razvoj.

Marketinške strategije i promocija Podstrane bitne su za pravilno pozicioniranje na turističkoj karti te promoviranje njezinih prednosti i posebnosti.

Zaključno, ovaj rad pruža sveobuhvatan pregled turističkog potencijala Podstrane, identificira ključne aspekte razvoja i postavlja smjernice za daljnje korake u njejoj promociji i unapređenju turizma.

LITERATURA

1. Ecorys Hrvatska d.o.o. (2016.-2020.) Strategija razvoja turizma Općine Podstrana <https://visitpodstrana.hr/>

MEĐUMREŽNI IZVORI:

1. Crkva Gospe u Siti; dostupno na: <https://www.kroati.de/kroatien-dalmatien/podstrana.htmlvisitpodstrana> (30.5.2024.)
2. Crkva Sv. Jure na Vršini, dostupno na: <https://visitpodstrana.hr/turizam/crkva-sv-jure-na-vrsini/> (27.05.2024.).
3. Hoteli, dostupno na: <https://visitpodstrana.hr/tip-smjestaja/hoteli/> (11.05.2024.).
4. Hotel Le Meridien Lav Split (Podstrana, Croatia), dostupno na: <https://www.trivago.com/en-US/oar/hotel-le-meridien-lav-split-podstrana?search=100-348191> (31.5.2024.)
5. Kameni natpis Luciusa Artoriusa Castusa, dostupno na <http://www.split-dalmatia.com/en/destination-info/split-riviera-info/podstrana-info> (30.05.2024.)
6. Lokaliteti Salona, dostupno na: <https://www.armus.hr/muzej/povijest-muzeja/prirucna-zbirka-i-lokalitet-salona/lokaliteti-salona> (27.05.2024.).
7. Lučica Strožanac (Podstrana); dostupno na <https://www.marinatips.com/marina/lucica-strozanac-podstrana-opcina-podstrana-croatia> (30.5.2024.)
8. Marina Lav, dostupno na: <https://marinalav.hr/> (31.05.2024.).
9. Marina Lav, dostupno na: <https://www.onboardonline.com/marina/index/marina-lav/> (31.05.2024.).
10. O Podstrani, dostupno na: <https://visitpodstrana.hr/o-podstrani/> (27.05.2024.).
11. Perun, dostupno na: <https://pag.si/perun-je-del-poljicke-planine/> (30.5.2024.).
12. Podstrana – mjesto znamenite povijesti i najsladše voćke na svijetu, dostupno na: <http://hotspots.net.hr/2015/07/podstrana-mjesto-znamenite-povijesti-i-najsladse-vocke-na-svijetu/> (30.5.2024.)
13. Podstransko kulturno ljeto, dostupno na <https://dalmatinskiportal.hr/zivot/podstransko-kulturno-ljeto--zalaskom-sunca-se-budi-kulturni-zivot-/5724> (30.5.2024.)
14. Podstrana beach, dostupno na: <https://foursquare.com/v/podstrana-beach/523803ea11d2adf044874a72> (15.04.2024.).
15. Podstrana, dostupno na: <https://visitpodstrana.hr/> (19.04.2024.).
16. Položaj i prirodna obilježja, dostupno na: <https://www.podstrana.hr/podstrana/polozaj->

- [i-prirodna-obiljezja/](#) (26.04.2024.).
17. Podstrana - PRIRODA, dostupno na: <https://visitpodstrana.hr/fotogalerija/priroda/> (30.5.2024.)
 18. Povijest i sadašnjost Podstrane, dostupno na: <https://www.vecernji.hr/lifestyle/povijest-i-sadasnjost-podstrane-1352926> (19.04.2024.)
 19. Povijest Podstrane, dostupno na: <https://www.podstrana.hr/podstrana/povijest-podstrane/> (19.04.2024.).
 20. Položaj - Turistička zajednica Podstrana, dostupno na: <https://visitpodstrana.hr/opodstrani/polozaj/> (11.05.2024.).
 21. Program proslave blagdana sv. Antuna Padovanskog, zaštitnika Općine Podstrana, dostupno na: <https://www.podstrana.hr/2024/06/05/program-proslave-blagdana-sv-antuna-padovanskog-zastitnika-opcine-podstrana-3/> (19.04.2024.).
 22. Splavarenje na Cetini; dostupno na: <https://adventuredalmatia.com/one-day-activities/canoe-safari-cetina/> (30.5.2024.)
 23. Strožanačka plaža, Izvor: <https://www.kroati.de/kroatien-dalmatien/podstrana.html> (30.5.2024.)
 24. SVETI MARTIN, CRKVA I GROBLJE, dostupno na: <https://visitpodstrana.hr/turizam/sveti-martin-crkva-groblje/> (19.05.2024.).
 25. Turizam u Podstrani, dostupno na: <https://www.podstrana.hr/podstrana/turizam-u-podstrani/> (31.05.2024.).
 26. Uređenje obalnog područja Općine Podstrana, dostupno na: <https://www.podstrana.hr/prostorno-planiranje/urbanisticki-planovi-uredenja/uredenje-obalnog-podrucja-opcine-podstrana/> (7.05.2024.).
 27. Visit Podstrana, dostupno na: <https://visitpodstrana.hr/> (10.05.2024.).

GRAFIČKI PRIKAZI:

Grafički prikaz 1: Logo Općine Podstrana	5
Grafički prikaz 2: Crkva sv. Martina	7
Grafički prikaz 3: Kameni natpis Luciusa Artoriusa Castusa	8
Grafički prikaz 4. Položaj Podstrane	12
Grafički prikaz 5. Strožanačka plaža	15
Grafički prikaz 6. Maslina i breskve	16
Grafički prikaz 7. Podstranski specijaliteti	18
Grafički prikaz 8. Pogled s Perunova hrpta	19
Grafički prikaz 9. Pješačke i planinarske staze	20
Grafički prikaz 10. Izložba	21
Grafički prikaz 11. Lučica Strožanac	22
Grafički prikaz 12. Splavarenje na rijeci Cetini	23
Grafički prikaz 13. Crkva Gospe od zdravlja	25
Grafički prikaz 14. Crkva Gospe u Siti u Strožancu	26
Grafički prikaz 15. Hotel Le Meridien Lav	27
Grafički prikaz 16. Marina Lav	28

SAŽETAK

U ovom radu obrađena je tema Stanje i mogućnosti razvoja turizma na području Podstrani. Gradnjom brze ceste Trogir – Omiš predviđa se rješavanje velikih gužvi tijekom ljetnih mjeseci, smanjenje tranzitnog prometa na staroj gospodarsko-prometnoj arteriji Podstrane na lokalne potrebe te minimiziranje ekoloških i estetskih negativnih utjecaja na prihvatljivu razinu. Poboljšanjem promocije odnosno reklamiranja Podstrane zasigurno bi se vidjele velike razlike u dolascima turista. Reklame po samoj Podstrani su odlične, ali trebale bi se proširiti na obližnja veća, turistički poznatija mjesta, kao što su Split, Omiš, Trogir, Solin.

Što se tiče turističke ponude, većinom se naglasak stavlja na morske atrakcije i plaže, što privlači velik broj posjetitelja, no bogata kulturno-povijesna baština Podstrane često ostaje nedovoljno istaknuta. Za turističku destinaciju ključno je ponuditi raznovrstan sadržaj te ga učinkovito i kvalitetno promovirati. Stoga bi se trebalo više istražiti i istaknuti kulturne znamenitosti, arheološka nalazišta, tradicionalne običaje te organizirati raznovrsne kulturne događaje kako bi se privukla pažnja i onih turista koji su zainteresirani za nešto više od morskih aktivnosti. Osim toga, treba razviti i ponudu aktivnosti na otvorenom poput planinarenja, biciklizma, vožnje kajakom ili posjeta obližnjim nacionalnim parkovima i prirodnim rezervatima kako bi se zadovoljile potrebe različitih profila posjetitelja i omogućilo im se potpuno iskustvo boravka u Podstrani.

Ključne riječi: turistička ponuda, promocija, Podstrana

SUMMARY

This paper addresses the topic of the state and prospects of tourism development in Podstrana. The construction of the fast road between Trogir and Omiš would resolve the significant traffic congestion during summer months, alleviate the historic economic and traffic pressures of Podstrana, and limit traffic to local needs, thereby reducing ecological and aesthetic impacts to an acceptable level. Improving the promotion of Podstrana would undoubtedly increase tourist arrivals. While local advertisements are effective, expanding efforts to nearby, more touristically recognized destinations like Split, Omiš, Trogir, and Solin would be beneficial.

Regarding tourism offerings, the focus primarily lies on marine attractions and beaches, which draw a large number of visitors. However, the rich cultural and historical heritage of Podstrana often receives

insufficient attention. To thrive as a tourist destination, it is crucial to diversify offerings and promote them effectively and qualitatively. Therefore, further research and promotion of cultural landmarks, archaeological sites, traditional customs, and various cultural events should be prioritized to attract tourists interested in more than just seaside activities. Additionally, developing outdoor activities such as hiking, cycling, kayaking, and visits to nearby national parks and natural reserves would cater to diverse visitor interests and provide a holistic experience during their stay in Podstrana.

Key words: tourist offer, promotion, Podstrana